

Acésta fóia ese
cate 3 cóle pe luna
si costa 2 fiorini v. a.
pentru membrii aso-
ciatiunei, éra pentru
nemembrii 3 fr.
Pentru strainatate
10 franci cu porto
postei.

TRANSILVANI'A.

Fóia Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana
si cultur'a poporului romanu.

Abonamentul se
face numai pe cate
1 anu intregu.
Se aboneza la Comi-
tetulu asociatiunei in
Sibiu, séu prin posta
séu prin domnii co-
lectori.

Nr. 5.

Brasiovu 1. Martie 1869.

Anulu II.

Din cronic'a lui Michailu Cserei. 1661—1711.

(Urmare din Nr. 4.)

Pana a nu se deschide diet'a in Alb'a-Iuli'a, M. Teleki si ungurenii alergá pe la membrii ei, incercanduse din tóte puterile, pentrucá se'i induplece pe partea loru, (adica cá se ésa din neutralitate si se se scóle cu arme in contra lui Leopoldu I.). Dupace se aduná diet'a, principele 'i trimise din partea sa, caus'a ungureniloru in forma de propusetiune; éra ungurenii refugiati inca pregatira din partea loru unu memorialu, in carele se adoperá, cá se induplece pe dieta, cá se voteze si se decreteze armarea tierei. Dupa vorbe multe, in fine luá cuventulu si Pavelu Béli, carele incepù asia: Déca ar fi cá se'mi cautu numai de interesulu meu privatu, nimeni n'ar putea vorbi mai bine in favórea ungureniloru, decatu mine; pentrucá eu sunt acela, care 'mi maritaiu iubit'a mea fiica dupa Pavelu Vesselényi, alu carui unchiu cá palatinu alu Ungariei a fostu capulu si protectoriulu acestei revolutiuni. Eu inse totudeaun'a am tienutu mai susu binele publicu si ecistenti'a patriei mele, decatu pe pruncii mei, averile mele si decatu chiaru viéti'a mea. Deci, déca toti ceilalti aru da mariei sale domnitoriului nostru consiliu, cá se se amestece in revolutiunile ungurene, eu singuru m'asi opune, pre catu mi-ar sta prin putentia, me opunu si me voiu opune pana la móрте, pentrucá eu din tóte acestea nu vediu neci unu resultatu bunu, ci vediu numai periculu si ruin'a totala pentru cas'a domnitoriului si pentru scump'a nóstra patria, precumu am dechiaratu si deunadi in consiliu. Mai voiescu se'mi vediu pe fiica-mea si pe ginere-meu morti dinaintea ochiloru mei, decatu cá din caus'a loru se vediu din nou pacea tierei cutremurata, pe care dupa multe si mari calamitati o vediuramu din grati'a lui Ddieu restaurata abia. Deci conjuru pre toti, cati se tienu de patrioti adeverati, in numele lui Ddieu si alu patriei, cá de cumuva sunt preocupati de nescari opiniuni in favórea ungureniloru, se 'si le scótia din mente; éra pe domnii si magnatii ungureni refugiati la noi inca 'i rogu, se nu supere nici pe marii'a sa principele nostru, nici tiér'a cu lucruri de acestea neplacute si triste in consecentiele loru; se nu voiésca a ne respлатi pentru bine cu perirea nóstra si a patriei nóstre.

Toti ceilalti membri, regalisti, deputati din comitate, din secuime si sasime votara asiá, cá principele se nu se amestece in afacerile Ungariei.

Dupa acestea diet'a se desfacù spre mare disgustu alu lui Michailu Teleki.

Intr'aceea aflandu si imperatulu nemtiescu, cá ce voiescu ungurenii refugiati in Transilvani'a, trimise pe unu omu alu seu in Transilvani'a la principele, prin carele 'lu rugá, cá se n'ú tiena parte ungureniloru, ii promise si conditiuni frumóse si mosii, déca se va lasa de planulu seu; éra lui Dionisie Banffy inca'i facú multe promisiuni in secretu, pentrucá sciá, cá acestu boieriu se bucurá de auctoritate mare la curtea principelui, de aceea 'lu inaltiá si la rangulu de baronu, care pe atunci era o raritate si se tiena in mare pretiu, numai cá se instraineze pe Apaffy de catra ungureni.

Inse mai totu pe atunci trimise si regele Franciei ambasadori la principele cu daruri mari si cu órecare sume de bani, pentrucá se incépa armarea. Acestia avea misiunea, cá se invite pe Apaffy la guera in favórea unguiriloru dicéndu, cá si regele loru va trimite armate mari in Ungari'a.

In midiuloculu acestoru diferentie mari de opiniuni, principele ne mai sciindu de cine se asculte, se consultéza pe sub mana cu Michailu Teleki si se invoiescu, cá sub alte preteste se trimita agenti la Pórta; dara se mérga si unii dintre refugiatii magiari si se incerce, cá dóra voru indupleca pe divanulu turcescu, cá se dea voia principelui spre a maneca cu óste la Ungari'a. Acestora li se mai díse, cá se nu le pase nimicu de boierii din Transilvani'a, pentrucá acestia s'au dedatu la o viétiá molesita si la repausu*), si numai pentru acésta desmenta pe principele dela guera; deci se se apuce de lucru.

Cei trimisi la Constantinopole propusera divanulu atatu cererea principelui Transilvaniei, catu si a ungureniloru, apoi incunoscintiara si pe sultanulu. Turcii inse le respunsera pe scurtu asia: „Principele Transilvaniei are pace in tempulu acesta; deci déca nu'lu ataca nimeni, se'si védiá de tréba acasa; éra decumuva ar fi atacatu de cineva, potentele imperatu este gat'a de alu apara oricandu. Din contra de va cuteza se ésa in Ungari'a in contra vointiei imperatului (sultanului), nici se se mai re'ntórca; pentrucá potentele imperatu va afla principele pentru Transilvani'a.“ Éra catra refugiatii ungureni díse divanulu:

*) Ce e dreptu, cá acesta era unu mare adeveru, cá adica boieriloru si unguiri si romani pe atunci le placea lenca si trandavi'a.

„Se se care din Constantinopole séu in drépt'a séu in steng'a; pentrucà potentele imperatu nu'si face de lucru cu nisce ómeni nebuni.“

Vediendu Michailu Teleki, cà planurile sale esu fórte reu, pentrucà si déca indupleca pe principele la unele lucruri, dara Bánffy si Béldi ilu paralisaza preste totu, asiá se decise, cá pe ambii acestia se'i repuna, pentrucá apoi ajungendu elu prim'a persóna la curte, se face orice'i va placea. Dara fiinducà acei doi boieri se intielegea fórte bine intre sinesi, asiá era preste putintia a'i tranti pe ambii dintr'odata; deci Teleki se apucà de vechi'a sa practica si incepù a semena ura intre densii, pentrucà sciá, cà déca'i va imparechiá pe amendoi si va repune pe unulu prin celalaltu, atunci ii va fi usioru a pierde si pe alu duoilea. Tocma a'ia se si intemplà. Teleki se fatiaria, cà este amicu bunu cu amendoi, apoi cumu era si omu sprintenu, facea visite dese candu la unulu candu la altulu, atatu la curte, catu si pe la casele loru, inse cu atat'a prudentia, incatu nici unulu se nu simtia planurile lui.

De aci incolo cronicariulu Cserei descrie pe nóua pagine istori'a ucideri lui Dionisie Bánffy, incarcarea lui Pavel Béldi si a mai multoru magnati ardeleni din porunc'a lui Apaffy sub titlu de conspiratiune mare; acestu episodiu inse din istori'a Transilvaniei este atatu de interesantu si instructivu, incatu ne e preste putintia a'lu reproduce aici in aceste colóne fórte marginite numai dupa Cserei asia, incatu se damu o icóna autentica a acestoru evenimente, prin care apoi se dete ocaziune, cá mai tardiù boierii se formeze érasu dóua partite fórte aprigu pronunciate, adica cea turcésca si cea nemtiésca. Istoricultu Alecsandru Szilágyi isi luà asupra'si sarcin'a de a compune si din acelu tempu dóua monografii rotundite destulu de bine, la care consultà nu numai pe Cserei, ci si pe ceilalti cronicari contemporani. Cunoscutorii de limb'a magiara le voru afla pe acestea in cartea lui titulata Martirii*), éra noi dorimu, cá se se afle cineva, care se le traduca si in romanesce. Intr'aceea noi trecemu la

Anulu 1677. In acestu anu principele incepù se pricépa, cà oricumu, elu fu sedusu prin denunciati, cá se arunce in prinsóre pe atati magnati, dintre carii cativa era inchisi in Fagarasiu. Principele adica provocase mai de multe ori pe denunciati, (carii inca era mai totu din boierii mari), cá se produca odata probe de valóre juridica in contra arestatiloru, pentrucá se'i póta da in judecat'a tieriei, precumu se dícea pe atunci. Denunciatiu alergara destulu pana si dupa marturii mintiunóse, inse nu aflara nici de acestea. Intr'aceea Gavriilu Haller si altii, carii nu era arestati, facea totu ce putea la Apaffy, pentrucá se dea libertatea celoru incarcerati. In fine principele se induplecà, inse sub conditiuni fórte aspre, precumu i le sioptíse Teleki, cá adica se dea garantia

si totuodata reversale in scrisu, ca déca voru scapa, nu'si voru resbuna de nimeni si nu'si voru mai cauta nici unu dreptu; ca adica dupa legile acestei tieri denuntiantii perfidi si mintiunosi convinsi fiindu prin tribunale de blastemati'a loru, avea se suferi paenam talionis (ochiu pentru ochiu etc.). Arestatii inse primindu alte conditiuni, respinsera pe cea mai delicata, isi pastrara adica dreptulu de a persecuta pe denuntianti. Acésta desplacù fórte lui Mich. Teleki, boieriloru Bethlen si Clemente Mikes (unulu dintre strengarii din dílele sale). Deci acestia iritara si mai multu pe Apaffy, din care cauza acesta trimise arestatiloru acésta resolutiune: „Déca nu ve trebue libertatea, ve voiu trimite in temnit'a dela Cetatea-de-pétra, cá pe Davidu Zolyomi; acolo se ve mance peduchii, pana veti peri.“ — Vediendu arestatii, cà nu potu scapa in altu modu, dupa captivitate de unu anu si cateva septemani acceptara tóte conditiunile, dupa care fusera liberati abiá.

1678. Dupace scapà Pavelu Béldi, aflà succésive despre infamele practice ale lui Mich. Teleki si isi aduse amente de cuventele socii sale, din care un'a parte se si implinise asupra capului seu*). Deci vediendu elu, ca acumu M. Teleki apucà intru tóte deasupra si cà pórtu pe principele de nasu oricumu ii place, éra pe ungureni ii ajuta pe fatia, prin urmare, cà elu va incurca si tier'a nóstra in trebile acelora, cá patriotu bunu prevediendu, ce calamitati intricosiate voru urma preste patria, ne mai pasandu'i de periculu personalu, mai voi se se puna in riscu pe sinesi si famili'a sa, decatu se suferi ruin'a invederata a patriei. Deci elu incepù a se consulta in secretu cu toti aceia, pre cati ii cunoscea de adeverati patrioti, pentrucá se pre'ntempine acelu reu mare si se scape patri'a de tiranismulu lui M. Teleki. Cei carii conspirara cu Béldi spre acelu scopu, au fostu: comitele Ladislau Csáki, cumnatu-seu, Ioanu Haller, Georgie Kapi, Stefanu Daniel, Stefanu Lázár, Sam. Kálnoki, Ioanu Bethlen, Stefanu si Lazaru Apor, Sigismundu Belényi, Toma Domokos, Valentinu Kálnoki, Cristoforu Pasko si alti mai multi, atatu magnati, catu si parte mare a boieriloru din Secuime. Toti acestia se invoira intr'unu punctu ca: pre catu tempu va fi Mich. Apaffy principe alu Transilvaniei, tier'a nici odata nu va avea pace, pentrucà este omu usioru si venturaticu, incatu curtenii sei ilu indupleca la totu felulu de blastematiu, éra pe patrioti ii denuntia cu tóte relele, apoi oricatu se apara densii, Mich. Teleki si alti cativa, precumu Stefanu Nałáczki,

*) In dio'a in care venise Mich. Teleki la Pavelu Béldi in Bodil'a, pentrucá se'lu induplece la subscrierea actului de acuzatiune in contra lui Dion. Bánffy, nevast'a lui Béldi, o secuiéncia trufasia, ascultandu vorbele barbatiloru la usi'a incuiata, incepù se sbiere si se sudnie pe Teleki cumu ii vení la gura si rogà pe barbatu-seu, cá se nu asculte de acelu omu blastematu si fara consciintia, ca'lu va repunc si pe elu dupa Bánffy. Teleki catranitu si rusínatu, indemnà pe Béldi, cá se 'si bata nevast'a, cà de ar fi a lui, iar scóte ochii din capu.

Lad. Székely si Clemente Mikes nu voiescu binele, ci peirea principelui si a patriei, deci ar fi, cá principele se le dea drumulu dela curte; elu inse este atatu de preocupatu, in catu neci odata nu'lu vei face se dea altora crediementu; tocma inse déca lai si face, dóm'n'a fiindu una femcia aspra si cerbicósa, totuodata legata asia de aprópe prin consanginitate cu Mich. Teleki, ar fi preste putintia a instraina pe dóm'n'a de Teleki, pe care ea este gata de a'lu apara cu orice midiulóce, pentrucà scie bine, ca acmù dupa mórtea lui Dionisie Banffy nu mai e nimeni, carui se se póta increde asiá, cá lui Teleki, apoi fiindu si dóm'n'a unгурéna (din Ungari'a), cá si Teleki, ea la una miie ardeleni nu da atatu crediementu, catu unui singuru Teleki; de aceea tocma de s'aru si rescu (conspiratorii), elu in acelu momentu se va si trage sub scutul dómnei, de unde apoi nu'lu voru potea scóte cu bun'a; éra déca se voru apuca de tréba cu forti'a si cu armele, atunci Teleki indata va baga in capulu principelui, cá insurgentii voiescu se dea din tíera chiaru pe acesta, si asia, dísera insurgentii, vomu pati-o catu de reu, pentrucà ne voru infera de rebeli si ne voru rapedí in perire. Deci, adausera conspiratorii, dupace amu ajunsu pan' aici, mai bine este, cá se ne rescuam pe fatia deadreptulu in contra principelui, pentruca elu isi violà mai tóte conditiunile, pe care jurase in fati'a tieriei, in catu din caus'a acésta noi inca nu'i mai suntemu datori cu fidelitate si supunere, pentrucà acestu omu a resturnatu legile patriei nóstre, a sfarmatu libertatile nóstre nobilitarie, si acumu ar voi se repuna tíer'a intréga, pentrucà nu e indestulatu numai cu frumosulu principatu alu Transilvaniei*), pe carele nici odata nu'lu meritase si de care nici cá a fostu capace, ci elu visaza si la regatulu Ungariei; apoi si acea vitia rea de romanu mârsiavu, acelu Teleki, carele venise cu duoi cai in Transilvani'a, si acumu apucà pe dinaintea atatoru boieri patrioti adevirati, si ajunse la una dómnia atatu de mare, de care nici cá ar fi cutezatu se viseze, acumu aspira la palatinatulu Ungariei**). Din acestea cause consiliulu nostru (alu conspiratoriloru) este, cá dumneata jupane Pavele Béldi, care ai in mana armele secuiesci, cu ajutoriulu lui Ddieu se te apuci de lucru si impreuna cu noi se scapi acésta tíera din acestu jugu greu; éra dupa aceea se alegemu unu principe tieriei, carele se ne scia gubernu

*) Atunci domni'a Transilvaniei se intendea pana in Banatu si pana in Muramurasiu. Not'a comp.

***) Acestu pasagi suna in originalu asia: „S az a rozshitván oláh faj is, Teleki, a ki két lóval jött vala be Erdélyben, s ennyi sok uri igaz hazafainak eleiben állt, s olyan uraságot kapa, melyről álmodni sem mert volna, magyarországi palatinusságra áhítózik.“

Din scrutarea cu luare-amente a croniceloru si altoru documente va esi, precumu credemu noi, cá in consiliulu si la curtea lui Apaffy celu pucinu diumatate era romani, inse romani calviniti, éra unii papistasiti, adica amici ai iesuitiloru. Nalátzi inca era romanu; Székely era ruditu cu metrop. Sava s. a. s. a.

elu pre noi, éra nu se'lu guberne altii pre elu. Totuodata conspiratorii se mai provocara si la ajutoriulu turcescu observandu, cá déca aceia voru afla despre planurile lui Apaffy si ale lui Teleki, de siguru ilu voru destitui si voru ajuta pe conspirati; éra pentrucà acestia se fia si mai siguri, se dea turciloru bani din greu, pentrucà la turci mai multu ajuta banii decatu dreptatea, si in fine piele pentru piele, pentrucà ei oricum, au se aléga între viétia si mórte.

Cserei sustiene, ca P. Béldi respinse acelu planu alu conspratoriloru dicúndu, cá acestu principe ajunse la tronu prin o provedentia miraculósa, ca'i sunt datori toti cu fidelitate, cá fara perjuriu nu se potu rescu in contra lui; pentrucà de si elu a violatu conditiunile in multe moduri, acésta inse nu o facè din reintia, ci din usiorimea mentei, la indemnurile lui Teleki si ale celorulalti curteni, prin urmare culp'a se póte imputa mai multu acestora; éra déca conspiratorii voru solicita la Pórta schimbarea domniei, atunci nebunulu Niculae Zolyomi va promite turciloru sume mari de bani, éra acestia far' a mai întreba dupa calificatiunile lui, ilu voru impinge de domnu alu tieriei, si atunci tíer'a ce ar fi castigatu? Apoi dara ce voiá Béldi? Dupa cronicariulu Cserei éca ce. Béldi mai antaiu protestà si se jurà, cá elu nici decumu nu aspira la dómnia, ci numai la salvarea patriei, éra apoi propune conspiratoriloru, cá ei toti se trimita la principele, pentrucà se céra la man'a loru pe Teleki si pre ceilalti membrii ai camarilei, carii indémna pe principele la tóte lucrurile rele si conturba pacea tieriei; éra déca principele nu 'iar da pe aceia de buna voia, atunci conspiratii se'i smulga din manile lui cu bratiu armatu, apoi se'i dea in judecat'a tieriei spre a fi condamnati, éra langa principe se aléga consiliari dintre patrioti, carii se guberne tíer'a dupa legile ei.

Dupa multe dispute conspiratii se invoira între sine asia, cá dupace tocma pe atunci era se se deschida diet'a tieriei la orasielulu Cinculu-mare, Pavelu Béldi, carele era generalu comandante preste militi'a secuiesca, convocandu-o pre acésta, conspiratorii se mérga la dieta armati, unde apoi nepericlitandu intru nimicu persón'a principelui si pe membrii dietei, se puna manile pe Mich. Teleki si pe complicitii sei, séu cu bun'a séu cu forti'a, apoi se'i dea in judecata totu la acea dieta.

Indata dupa acestu conclusu, ostile secuiesci din Trei-scaune, Ciucu, Odorheiu se si sculara la comand'a lui Pavelu Béldi cá generalu, inse nici unii nu scia, ce scopu va fi avendu acea insurectiune. Intr'aceia altii scrisera pe sub mana lui Mich. Teleki, cá se se pazéscu, pentrucà de nu, ii va fi de capu*). Atunci Teleki alérga la principele si'i spune cumu ii veni lui mai bine, cá adica Pavelu Béldi are de scopu, a

*) Adica unii dintre conspirati se facura tradatori ai factiunei, canu precumu se intempla in cele mai multe casuri de natur'a acestuia. Not'a comp.

induplece pe secui, pentrucá se'lu aléga pre elu de principe. Apaffy spaimantatu fuge in capu de nópte la Fagarasiu. (De unde fuge? Nu se spune.) Teróre extraordinaria in tóta tiér'a. Grigorie si Lupulu Bethlen si alti, fugu care incatrau potu; déca inse Pavelu Béldi nu ar fi tandalitu, ci ar fi purcesu dreptu asupra celoru din camarila, aflandu'i nepregatiti, usioru era se puna man'a pre ei. Elu inse crediù cà este de ajunsu a le arata arm'a, pentrucà acmù principele sparietu, se va smulge fara greutate din midiuloculu factiunei lui Teleki. Totu Béldi scrise principelui in tonu umilitu, cà elu n'a ridicatu armele in contra mariei sale, ci numai in contra consiliariloru blastemati.

Béldi s'a insielatu cumplitu, pentrucà principele chiamandu la sine pe boierii din ceealalta factiune, sculà totu-odata ostririle dela fruntaria, cumu si pre secuimea, cata nu se sculase la comand'a lui Béldi, éra lui Grigorie Bethlen si lui Clemente Mikes ii dete comand'a preste acelea si le porunci, cá se manece dreptu in contra lui Béldi, éra in Secuime manà comisari cu insarcinare, cá se le spuna, cà toti cati nu se voru rupe de catra factiunea lui Béldi, voru fi condamnati la iobagia (sclavia) perpetua, ei si posteritatea loru. Vediendu Béldi ca nu e gluma, rechiama si partea militiei pe care o lasase pe acasa; era inse prea tardú. Grigorie Bethlen a si ajunsu cu óstea sa spre Trei-scaune, de unde apoi trimise pe Mich. Vay si Ladislau Csáki la Pavelu Béldi, care atunci se aflá la Bodila*), pentrucá se'i ofereze grati'a principelui. Inse Béldi inca primise scrisori secrete, in care i se spunea, cà de i s'aru oferi una suta gratii, se nu le accepteze, pentrucà ilu voru insiela de siguru, precumu au insielatu si pe Dionisie Banffy. Asia Béldi ne mai perdiendu tempulu, plecà nóptea cu sierbitorii sci si fugí prin strimtórea dela Buzeu in Romani'a, éra soçi'a si fetiorii ii lasà acasa in cea mai mare calamitate, pentrucà venindu ómenii lui Apaffy, depredara tóta averea lui, éra din curtea dela Bodil'a nu lasara pétra pe pétra, éra pe socia si fetiori ii aruncara in temniti'a dela Gherl'a, unde dens'a si murí dupa cativa ani. Partea cea mai mare a mo-siiloru lui Béldi fu confiscata, inse asia, cà din acelea dóua mai mari le luara cei doui Bethlen**), éra cele din Trei-scaune le rapí Clemente Mikes. Pana la casulu lui Béldi secuii chiaru si pentru not'a infidelitateri nu'si perdea averile, ci numai capetele; de atunci incóce au mai patítu si alti totu asemenea.

Cronicariulu nu spune, in care parte a anului 1678 s'a intemplatu acea insurectiune condusa atatu de miserabilu, ci dupace suspina profundu pentru ruin'a patriei si a drepturiloru ei, sare indata la anulu 1679, la care arata, cà cu Pavelu Béldi au mai fugitu in

Romani'a si alti boieri fruntasi, precumu Lad. Csáki, Tom'a Domokos, Lazaru Apor, Valentinu Kálnoki, Cristoforu Pasko, Sigism. Belényi; éra din Romani'a trecura dreptu la Constantinopole, inse totu certanduse intre sine, din cauza cà, precumu dice cronicariulu, Csáki, Apor si Domokos fiindu „papistasi inversiunati,“ propunea lui Béldi ne'ncetatu, cà déca se va face elu principe alu Transilvaniei, se se invoiésca la rechiamarea iesutiloru, carii fusesera proscrisi de multu din tiéra; ii mai cerea si alte condituni, pe care inse elu le respingea cu man'ia. Acei refugiatu, de si primiti bine la inceputu, mai tardú au patít'o destulu de reu cu turcii, pentrucà Apaffy n'a intardietu a trimite si elu la Constantinopole cinci agenti cu dóua sute de pungi. Turcii cerura dela Béldi cu 70 de pungi mai multu, pentrucá se midiulocésca alegerea si confirmarea lui de principe, elu inse nu se invoi cá se dea nici macaru o lascaia. Atunci turcii ilu dechiarara de nebunu si mai tardú ilu aruncara in prinsórea cunoscuta in istori'a turcésca sub numele de edicula, undea si muritu si inca precumu se póte combina din unele date, ucisu prin veninu, pe care i l'ar fi subministratu Ladislau Székely prin vreunu asasinu, carui i s'aru fi promisú dóua sute galbini, din care suma inse Székely ii numerase nainte numai una suta, éra dupace vediú pe Béldi mortu, denegà asasinului a dóu'a suta, din care cauza acelu turcu asasinu venindu la feréstr'a lui Székely, ii strigà in audiulu tuturoru: „Mei cane paganu, m'ai insielatu, m'ai pusu se omoru pe Béldi, si acmù totu nu'mi platesci.*)“

In urm'a insurectiunei se trecù dieta la Fagarasiu, unde cativa boieri mari fusera éراسi arestati si condamnati la inchisori grele, éra intre aceia fu si tatalu cronicariului, carele a robitu siepte ani si optu luni.

(Va urma).

Studia statistice.

(Continuare).

Trecemu la nasceri.		Se nascura in tóta tiér'a		
copii:		Baieti	Fete	Sum'a
Rom.-catolici	1863	5204	4772	9976
	1864	5792	5156	10948
	1865	5182	4883	10065
Greco-catolici	1863	10620	9862	20482
	1864	10973	10063	21036
	1865	11081	10196	21277
Greco-orientali	1863	10683	10038	20721
	1864	11813	10885	22698
	1865	10968	10172	21140
Luterani	1863	3378	3312	6690
	1864	3596	145	7041
	1865	3392	3175	6567

*) Bodil'a, comuna ce se afla in distantia camu de 3 óre dela Brasiovu.

**) Un'a din cele dóua familii Bethlen inca se trage din romani, din care cauza episcopulu I. Lemeni la mas'a ce a datu in 16. Maiu 1848 ii si inchinà in sensulu acesta.

*) Acestu Székely, unu omu éراسi fórte blastematu, e cunoscutu si din istori'a bietului metrop. Sav'a. Not'a comp.

	Baieti	Fete	Sum'a	
Elvetici	1863	5290	5173	10463
	1864	5402	5192	10594
	1865	5455	5226	10681
Unitari	1863	869	856	1725
	1864	953	917	1870
	1865	975	931	1906
Israeliti	1863	212	160	372
	1864	213	162	375
	1865	211	173	384

Sum'a totala fara respectu la religione au fostu:
 in anulu 1863 36256 baieti, 34173 fete, sum'a 70429.
 " " 1864 38703 " 35841 " " 74544.
 " " 1865 37264 " 34756 " " 72020.

Intre cate 1000 de nascuti au fostu asiadara in tota Transilvani'a 517.1 baieti si 482.9 fete; intre romani 519.3 baieti si 480.7 fete, intre magiari 514.5 baieti si 485.5 fete, intre sasi 510.6 baieti si 489.4 fete.

Dintre tote tierile, cari se tienu de monarchi'a austriaca, nu intrece nici un'a patri'a nostra cu portiunea acést'a.

Privinduse momentul legitimitatii copiiloru nascuti, aflamu urmatórele cifre:

	Legiuiti	Nelegiuiti	Sum'a	
Rom.-catolici	1863	8771	1205	9976
	1864	9521	1527	10948
	1865	8688	1377	10065
Greco-catolici	1863	19605	877	20482
	1864	20011	1025	21036
	1865	20135	1142	21277
Greco-orientali	1863	19927	794	20721
	1864	21771	927	22698
	1865	20232	908	21140
Luterani	1863	6316	374	6690
	1864	6588	453	7041
	1865	6186	381	6567
Elvetici	1863	9647	816	10463
	1864	9810	784	10594
	1865	9559	1122	10681
Unitari	1863	1610	115	1725
	1864	1739	131	1870
	1865	1764	142	1906
Israeliti	1863	370	2	372
	1864	373	2	375
	1865	384	—	384

Intre cate 1000 de nascuti au fostu dupa diferitele parti ale tierii in:

	Legiuiti	Nelegiuiti
Comitatulu Albei de josu . . .	946.5	53.5
" Albei de susu . . .	916.5	83.5
" Cetatei de balta . . .	943.8	56.2
" Turdei	946.5	53.5
" Clusiului	938.7	61.3
" Dabacci	955.5	44.5
" Solnocului	965.7	84.3
" Uniadórei	967.4	32.6
Districtulu Fogarasiului . . .	957.1	42.9
" Nasaudului	924.5	75.5
Scaunulu Odorheiului	914.0	86.0
" Treiscaune (Háromszék)	859.7	140.3
" Ciucului	892.4	107.6
" Muresiului	938.9	61.9
" Ariesiului	961.3	38.7
" Sibiiului	924.2	75.8
" Sighisioarei	916.8	83.2
" Mediasului	941.1	58.9
" Sebesiului	958.2	41.8
" Cincului	971.6	28.4
" Cohalmului	951.1	49.9
" Mercurei	951.0	49.0
" Nocrichului	945.0	55.0
" Orestiei	929.4	70.6
Districtulu Brasiovului	919.4	80.6
" Bistritiei	926.9	73.1

Cu privire la natiunalitate au fostu intre cate 1000 de copii nascuti:

La Romani	935.5	legiuiti,	64.5	nelegiuiti.
" Unguri si secui	895.6	"	104.4	"
" Sasi	940.5	"	59.5	"
In tota tier'a	940.5	"	59.5	"

Resultatulu e batatoriu la ochi. Cifr'a cea mai nefavorabila, adeca percentulu celu mai mare de copii nelegiuiti se arata la secui, pre candu in comitatele magiare in Ungari'a se gasesce resultatu favorabilu, adeca put'ni copii nelegiuiti. Cifr'a copiiloru nelegiuiti in Transilvani'a cresce in mesur'a, in care numerulu locuitoriloru magiaru intr'unu tienutu este mai mare, asia, incatu Treiscaunele (Háromszék) arata cifr'a cea mai mare, adeca 140.3 nelegiuiti si 859.7 legiuiti intre cate 1000 de nascuti. Er' la din contra unde locuesce poporatiune romana mai mare, e si numerulu copiiloru nelegiuiti mai micu, precumu in comitatulu Uniadórei 32.6, alu Solnocului 34.3, in scaunulu Ariesiului 38.7 si in districtulu Fogarasiului 42.9 intre cate 1000 de nascuti.

Orasiile cele mai impoporate inca au mare parte la numerulu copiiloru nelegiuiti. S'au nascutu:

	in an.	L e g i u i t i								N e l e g i u i t i							
		R.-cat.	Gr.-cat.	Gr.-or.	Luter.	Elvet.	Unitari	Israeliti	Sum'a	R.-cat.	Gr.-cat.	Gr.-or.	Luter.	Elvet.	Unitari	Israeliti	Sum'a
In Clusiu	1863	269	41	5	27	288	23	32	685	101	23	1	—	40	1	—	166
	1864	307	119	8	24	298	26	26	808	119	28	3	5	41	3	—	200
	1865	256	117	5	33	293	27	20	751	101	36	2	5	57	3	—	204
" Sibiu	1863	145	21	100	224	19	—	—	509	55	9	13	24	12	—	—	113
	1864	150	24	74	247	20	—	1	516	48	14	18	56	16	—	—	152
	1865	165	24	61	240	16	—	6	512	48	7	11	41	15	—	—	122
" Brasiovu	1863	187	—	332	226	37	—	11	793	43	—	25	16	8	—	—	92
	1864	180	—	398	231	36	—	5	850	48	—	35	17	10	—	—	110
	1865	236	—	323	219	43	—	7	828	37	—	23	18	17	—	—	95

Clusiu si Sibiulu au proportiunea cea mai nefavorabila, de órece in aceste doue cetati sunt 20% copii nelegiuiti, pe candu in Brasiovu numai 10%.

Dintre toti copiii nascuti in Transilvani'a s'au nascutu:

Anulu	M o r t i								Sum'a totala a celoru vii si morti nascuti		
	R.-cat.	Gr.-cat.	Gr.-or.	Luter.	Elvet.	Unitari	Israeliti	Sum'a	baieti	fete	la olalta
	1863	116	91	120	173	61	3	5	569	365	74
1864	130	91	155	229	49	5	8	667	390	81	361
1865	111	77	122	253	51	5	1	620	376	33	350

Intre cate 1000 de nascuti au fostu in tota Transilvani'a 991·6 vii si 8·4 morti, si adeca
 la Romani 994·9 " 5·1 "
 la Unguri 992·3 " 7·7 "
 la Sasi 968·8 " 31·2*) "

Numerulu celu mare de copii nascuti morti la Sasi e batatoriu la ochi. (Va urma).

Nou Abecedariu romanescu

s'au

ELEMENTE DE LECTURA SI SCRIERE

lucrate dupa celu mai nou metodu de

I. C. Massimu si I. Badilescu, profesori.

(Fine).

6. Venimu acuma la partea cea mai delicata a abecedariulu nostru, la partea a treia, careia nu in desiertu amu datu titlulu Crestinismu si Româ-nismu, titlu asupra caruia tragemu tota luarea a

*) Acesta cifra este a se combina de aprópe cu cifr'a de susu a prunciloru nelegiuiti. Totu acilea lectorulu e constrinsu a reflecta si la afurisit'a sistema de doi prunci, combatuta cá de 18 ani incóce prin acte oficiali si prin foile germane. N. Red.

mente a invețiatoriloru; cáci in elu se coprende pre scurtu spiritulu acestei a treia parte, si acestu spiritu coprende ursita nóstră ca Români, si ursita țierii noastre, scopulu celu den urmă, pentru care invețiamu si crescemu tenerimea nóstră românescă. Fienducă asupra acestei parti nu avemu se dămu mai la vale alte deslușiri particulare, vomu intra aci in mai multe amenunte, ca se punemu si pre alții in stare de a înțielege așa, cumu o înțielegemu si noi, si de a o aplecă cuvenitu spiritulu ce o insuflețiesce.

Si mai întâiu pren uă vechiă tradițiune la tóte abecedariile nóstre se adaugu si ore cari rogățiuini. Noi ținemu, cumu caută se țină totu Românulu binecugetătoriu si cu mente sănătoasă, care den ânimă dorește redecarea poporulu român uă bună si temeinică invețiatură si creștere, ținemu fórte tare la sentimentulu religiosu, ținemu ca fiii si nepoții nostri se fiă buni crestini, cumu au fostu si parenții si moșii nostri; cáci incă uă dată: scopulu den urmă alu totei invețiature si creștere este desvoltarea cugetării si înalțierea iei până la funtâna binelui, până a Domneșieu, si adăparea ânimei cu iubirea de acestu bine si dorenția ferbente de a lu lucra, cu alte vorbe: scopulu, la care țintesce totă invețiatura si creșterea este formarea unui bunu caracteriu, si omu adeveratu bunu nu póte fi foră sentimentulu religiosu. Nemica însă nu pote sterge si ucide sentimentulu religiosu in ânima copilulu mai multu ca urțișosa indetorire, ce i punemu pre capu, de a inveția lucruri ce nu intielege si de cari elu nu póte decâtu se remână rece cu ânima, cumu suntu pentru densulu mai tóte ideele dogmatice, de cari suntu pline rogățiuinile prescise de sânta noastră beserică. De acea noi amu fi vrutu se rupemu cu acestă tradițiune, care duce dreptu la uciderea a totu ce face mărirea omulu si pren acestă la unu tristu fiitoriu pentru noi toți Români ca națiune; si amu fi vrutu si potutu face acestă cu atātu mai multu, cu câtu cele ce s'au datu in partea a doua, suntu indestulă-

torie spre a face se inmuturască în mintea și sufletul copilului și sentimentul religios în modul cel mai firesc și mai potrivit pentru vârsta copilăriei. Mai multe cuvinte însă ne au oprit de a face acest pas. Aută mulți copii veni în școală cu multe din aceste rugățiuni înveștate păgălesce prin vin graiu în casa părintească; și prin urmare reu fiindu început, noi înveștătorii suntem datori să căutăm nu numai a-lu stăvilă, ci a și scote din el totu binele ce putem. Alu doilea, mare parte de părinți, mai alesu țeranii cred că fiii lor nu înveștă nemiță și că-și perdu timpul în școală, decât nu i andu recitându prin beserice și a casă rugățiunile prescise de beseracă. Acesta este una din cauzele, pentru cari ei se arătă atătu de inderetnici a-și trāmete copiii la școală, cu totă îndetoria ce le impune legea instrucțiunei; și noi înveștătorii suntem datori a ne folosi de verce meșlocu morale spre a combate și invenge această inderetnicia a părinților. De aceea amu și datu câteva din aceste rugățiuni cu slove sau litere cyrillice, ca se pōtă copii ceti, cându mergu la beseracă în zilele de serbători, pre cărțile beserecesci și a avé astufelu a mână unu potericu meșlocu de desvoltare religioasă în înțelesulu creștinismului. Mai tōte abecedariile ce domnescu astăzi în școlile noastre, încă dau literile cyrillice într'ună tabelă alătură cu cele romane, dera aci se mărginescu, și nu presentă copilului ca modelu de lectură și materiă de exercitiu neci macaru diece rânduri scrise cu litere cyrillice, și acesta din doreștia de a fi scurte ca în tōte cele alte părți ale lor. Aci dera este locul, înainte de a merge mai departe, să respundem la ună imputare, ce multi din colegii sau socii nostri de înveștamentu aru fi pōte tentati să facă cărții noastre, creștindu că noi amu fi uitatu că scurtimea e una din caletățile de căpetenie ale unei cărți didactice, ce este a se pune în mânele fragedei copilărie. Nu; noi nu amu uitatu neci vârsta celor cu care este destenată cartea; neci că scurtimea este ună caletate, ce se cere de neapăratu dela uă asemenea carte. Dera se ne înțelegem bine. Uă carte de 100 de pagini este foarte scurtă, decât coprește numai ce se cade asupra obiectului de care scrie, și deca cele scrise suntu puse în șirulu și regula cerută de mintea sănătoasă; și din contră altă carte scrisă asupra aceluiași obiectu, coprenđindu numai diece pagini, este prea lungă, decât coprește ce nu se cade, decât cele scrise suntu reu înșirate, și decât pre lungă tōte acestea cartea se și aplecă după unu metodu necuvenitu. Astufelu vechiele abecedarie dela uă sută de pagini și mai bine, ce coprește cele mai multe din ele, s'aru pōte reduce la șapte optu pagini, după materiă de cunoștință ce îmbrăcioșeștia. Nu e asia că astufelu ar fi mai scurte, după ideea celor ce înțelegu reu scurtimea? — Noi însă șicem, foră se ne temem că vomu fi dati de menșione, șicem că abecedariulu nostru cu cele 150 de pagini ale sale este cu neasemenare mai scurtu decât vechiele abe-

cedarie reduce la cele 10 pagini, în cari ar pōte încăpe materiă, ce ele coprește; și ca se nu se credea că vorbim numai după închipuiri și fantasie ale capului nostru, rogăm pre colegii nostri de înveștamentu să fiă bine încredinșiați, că ce șicem, șicem din încercare. Nu vomu aduce dera exemplulu școlilor primarie din alte țere, de frică se nu ni se obiecție că pre acolo copii de vârsta copiilor nostri, cari începu șola, suntu de altă natură; ci vomu spune că cu copii așa de cruși ca și cei ce intră în clasa I. primară a școlilor noastre, cu copii totu de Romānu, cu copii totu așa de pucinu desvoltați, ba încă și mai pucinu desvoltați, pentru că veni în școală din casa părintească foră se șia atăta limbă românească, câtă șiu ai nostri, la șola Macedoniană noi amu făcutu în trei luni mai multu decât amu pusu în noulu abecedariu, pentru a cărui aplecare înveștătorii nostri despunu în clasa I. de unu tempu de 25 de ori mai îndelungu decât amu pōtu noi despune la șola Macedoniană; căci ei au înainte 10 luni și în fia care și de lectiune câte 5 ore în locu de dou și mai pușine, de cari amu pōtu noi despune. Bună voenștia dera, tragere de suflet și devotamentu pentru luminarea copilăriei noastre, pre care jace mântuirea și gloria patriei noastre; bună voenștia numai se fiă de partea noastră a înveștătorilor, și suntem bine încredinșiați că totulu se va face; chiamăți a adăpa pre copii și de înalta înveștatură a bunului Iesusu, noi mai autău se cade să fimu până în fundulu sufletului petruși de densă și se o traducem în faptele noastre; și Iesusu a șisu: de vești avé credenștia numai cătu grăunștulu de mustariu, vești șice muntelui: mutăte din locu; și se va muta. — Dera se ne întorcem acolo de unde ne amu abătutu.

Amu șisu că alu doilea cuvintu, pentru care amu păstratu datu de a pune în abecedariu ore cari rugățiuni beserecesci, este că multi părinți cred, că fiii lor și perdu timpul în școală, decât nu i andu cătu mai curendu după intrare în școală recitându de aceste rugățiuni. Amu șisu însă totu de uă dată, că aceste rugățiuni suntu plene de idee dogmatece, cari suntu cu totulu neînștelese pentru copilul și ucideștie de minte, decât i se voru da se le înveștie pre din aforă foră înștelesu. Ca se inconșturăm dera pericululu, prin care din meșloculu cel mai potericu de inobilire și de înălțare a omului la adeverata lui demnitate și mărire s'ar face unu meșlocu de injosire și de înfricoșiată îndobitocire și demoralizare, a căutatu să introducem pre copilul pasu cu pasu în tōtă economia creștinismului, foră a căreia înștelegere copilulu va recită numai ca unu păgăaluverce rugățiune și va șrica astufelu și mintea și sufletul. Acestă introducere s'a făcutu în modul cel mai firesc și mai ușoru de înștelesu pentru copii. Incă din partea a doua mintea copilului s'a înălțiatu, pre cătu se pōte ea înălția, cotră ună fiinștia care a făcutu tōte, ține tōte, este pretotendine, șie tōte, îngrijesce

de tóte și este pren urmare prea bună; încă den partea adoua elu a luat unu pregustu de nemorirea sufletului seu. Partea a treia incepe déră cu reamintirea acestoru idee. — Cumu a făcutu însă Domnedieu lumea și pre omu? — De ce a făcutu Domnedieu pre omu? — De ce l'a pusu aci pre pământu? — De ce, decă Domnedieu este prea bunu, se fiă reu in lume, reu fisicu sau corporale, cumu: frigu, sete, mórte s. c. l.? — Ecă atâtea întrebări, ce se redacă de sene in cugetarea copilului; și acestea aduc de sene altă întrebare și mai mare: se póte se scăpâmu de aceste rele, și cumu se póte? — Tótă legea nóstră domnedieescă, totu creștinismulu stă in respunsulu la aceste mari și dătătorice de viețiã întrebări; și acestu respunsu ne amu străditu a l'inchide in câteva paragrafe, den cari se compune partea a treia, și a lu presenta sub forma cea mai intielésă pentru copii, sub forma nărătivă (povestitoria), care pentru adeveturile religioase este metodulu intuitivu însuși, inveciătorii voru prepăra acéstă parte inainte de a incepe lectura iei, ca și tóte cele precedente, in lecțiuni făcute pren viu graiu: căci numai pren acésta ideele capetă viețiã și astfelu trecu ușoru in mentea copiiloru, pre cându livera mórta, foră ajutoriulu graiului, ferecă cugetarea loru, o stringe, și o omóră. Inveciătorii se nu uite unu minutu, că pentru copilulu inceputoriul nu se potu întorce foră grele urmări cei trei termeni ai legi fundamentale de inveciatură, adecă: cugetare, vorbire, scriere (ceter). In nărățiunile nóstre noi neamu străditu a coprende pre scurtu și sub uă formă simplă și ușorã tóte, câte potu duce la ințelesulu sântei nóstre religii, cãntându totudeună dată a urma și cu aceste nărățiuni uă regulă fórte insemnată a artei de a invecia, și care sună așia: fă ca copilulu se védă lucrulu, ce supuni intuițiunei lui, de tóte părțile și pre tóte feciele. Nu foră scopu déră noi amu spusu intre nărățiunile nóstre ici că nascerea Mântuitoriului se serbădiã la 25. Decembre și că acéstă mare intemplare sierbesce de erã noue Crestiniloru; dencolo că serbătórea descensiunei (pogorirei) Sântului-spiritu se numesce și Rosalie, pentru că pre atuncea inceptu a infflori rosele. Astufelu cugetarea copilului se devóltă in modulu celu mai firescu, inveciându in pucinu tempu a se mișica in tóte direcțiuni; astufelu, ca ce luminãmu spusa nóstră cu unu esemplu, aflându copilulu că vorba rosalie vene dela rose (trandafiri), cugetarea lui se inveciã a petrunde cu incetulu și firesce in cunoscentia limbei sale. Cu tóte acestea nemica nu impededă pre inveciători, ca in lecțiuni orali de făcutu asupra materiei den partea a treia se adaugă dela inșif și alte amenunte, spunendu le, de esemplu, că unele serbători, cumu: Craciunulu, Sântă-Maria s. c. l. suntu nemobili sau stabili, pentrucă nu se mișică orecumu, ci cadu totu in aceeași di a anului; altele den contră, cumu: Pascele, Inalțierea, Rosaliele s. c. l. suntu mobili sau nestabili; pentrucă se mișică orecumu, nu stau și nu

cadu in aceeași di a anului; nemica nu impededă pre inveciători, ca in lecțiuni loru orali se intendă și se lărgescă mai vertosu nărățiunile nóstre, spunendu de esemplu, mai pre largu, pren ce minune scóse Domnedieu pre Israeliți den Egiptu și i trecú pren Marea Roșiã, cumu in minutulu, cându Iesusu și dede suflarea pre cruce, sórele se intunecă, pământulu se cutremurã, templa besericeii (den Ierusalemu) se rupse in doue, petrele se despicarã, mormentele se deschiserã, și multi ómeni derepți ingropați de sute de ani inviarã și eșirã den mormentele loru. Pren asemenia devóltări mai alesu de partea minunată nu numai se va proba divinitatea sântei nóstre religii, ci încă ideele religioase voru petrunde plăcutu in sufletulu copiiloru, ca se nu mai éșã den ele; căci se scie ce farmecu au pentru copii nărățiunile plene de minuni. In aceste devóltări inveciătorii se nu pérda, cumu le amu spusu desu de cându amu inceptu a vorbi de acéstă parte, se nu pérdã den vedere unu senguru momentu spiritulu, ce insuflețiesce partea a treia, ca in totu modulu și cu tóte meșilócele se facă a trece acestu spiritulu in fragedele și fețiorescile suflete, a căroru mântuire le este incredentiãtă. Acestu spiritulu însuși este cuventulu celu mai potericu, pre lengă cele doue aretate mai susu, care ne a aretatu, că partea a treia este complementulu neapăratu alu unui abecedariu. Crestinismulu și românisimulu in adevuru ne au mântuitu pre noi Românii de tempurele de focu, pren cari amu trecut; creștinismulu și românisimulu voru face mărirea României in fiitoriu. Da, creștinismulu și românisimulu suntu cele doue pârghie, ce su puse in mâna fiacãruia den noi inveciătorii, ca pren ele se aventãmu națiunea nóstră pre calea mărirei, la care este chiãmată. „Se stãmu bine déră, se stãmu cu frică. se luãmu amente,“ ca desu dela ântãii pași ai copilulu in scólă se așieđãmu afundu in ânima lui aceste doue pârghie, se facemu a prende radecine adunce in fragedulu loru sufletu cele mai curate, însă și cele mai ferbenți sentimente creștinesci și românesci. (Restulu in carte pe largu).

Manualu teoretico-practicu de economi'a politica

de I. C. Lerescu.

(Fine.)

A venitu dío'a, candu numerósele cete de germani, cari mergu se si castige cu sudóre pana in Americ'a, au inceptu a inunda frumósele si fertilele campii ale României. Pentru ce se strabata oceanulu, se mérga intr'unu altu continentu, candu, la ua es-tremitate a continentulu loru, le suride „pământulu fagaduintiei, unde curge miere si lapte?“ Acésta fatala inundatiune a strainiloru care reduce in miserie tóta natiunea romana, pana candu treptatu va nimici-o, — a inceptu deja. Strabateti calea Mogosióie si vedeti, daca nu ve vine se credeti ca nu ve mai

aflati in Romani'a. Vedeti starea de peire a Moldovei, care'si perde din ce in ce respiratiunea, inmecata de valurile Judaismului. — Tristu adevèru!

Este timpul dar, cá romanii se'si indrepte seriosu atentiunea catra rezultatele, pe cari le proclama sciinti'a economiei politice. Numai prin respandirea in populu a principialoru mantuito're ale acestei sciintii, vomu scapa, — dac'a va mai fi timpul! — de starea miserabila in care ne aflamu; numai prin acestu mediu ne este permis se speramu, ca intr'ua dî nu vomu mai citi despre tier'a nóstra cavente cá cele urmató're, pe cari le estragemu din opulu intitulatu: „Exposition universelle de 1867,“ opera care a esitu in dilele aceste.

„. . . Scriitoriulu dela care imprumutam aceste descuragetó're intrebari pó'tra ua judecata severa asupr'a organisatiunei actuale alu Romaniei, asupr'a tendentieloru si viitorinlui seu.

„. . . Fara a voi se punu pasiune intr'ua notitia ce datoresce, mai inainte de tó'te, a fi nepartinitó'ria, marturisescu, ca ó'menii de statu, istoricii, publicistii vedu cu intristare starea actuala a provinciiloru danubiane. Si eu nu potu face altu, fara numai a recunósce justeti'a acestei apretiare, — celu pucinu pentru istori'a ultimiloru ani.

„Provinciile danubiane n'au nimic alu loru propriu, nici limba(??), nici religiune, nici arte, nici guvernementu. Singur'a loru industria consta in ecspluatatiunea pamentului, mineloru si a paduriloru. Numai ea pó'te da acestei tieri dreptu de cetate in Europ'a?

„Romani'a este in lipsa de tó'te. Ea nu ecsista prin ea insasi. Nu arunca radie. Priimesce lumin'a din tó'te partile, dela nordu si dela sudu, dela resaritu si dela apusu. Ea va fi gréca, rusa, franceza, prusiana, austriaca, germana si macaru ce . . .

„De unde vine acésta stare de copilaria a Romaniei? Ea nu vine din negratiudinea, din saraci'a pamentului, neclementi'a climatei, ca-ci visitandu produsele ecspuse de comisiunea romana, cineva este in mirare vediendu avutiile miniarie, agricole, forestiarie, reprezentate prin echantiló'ne insemnate . . .

„Terminandu acésta notitia asupr'a Principatoru danubiane, nu potu face altu, fara numai a confirma ceea ce díceamu la inceputu. Romani'a abia acumu nasce la viati'a política si la viati'a sociala. Fara initiativa, fara fondu naturalu, fara aceea ce romanii numeau ingenium si ceea ce noi amu tradusu camu cu geniulu unei natiuni, fara cualitate originale in fine, ce facu pe unu populu se fia elu-ensusi, Romani'a nu pó'te spera a lua in Europ'a locul ce ocupa unele tieri; aci este certamente ua cestiune de rasa, ce reese de ajunsu din ecsamenulu elementeloru asia de diverse, ce compunu populatiunea romana . . .

„Ea ar puté ocupa unu rangu onorabilu . . . Ar puté deveni unu mare centru de productiune. Fi-va acésta marirea, fi-va glori'a? Nu, acésta va fi avuti'a.“

Victor Cosse.

Dar nu este numai atat'a. Voiti ua proba si mai patenta pentru despretiulu ce insufla nu numai populu de josu, ci chiaru cei avuti, prin urmare cei mai inteligenti din natiunea romana? Éca ce díce unu economistu strainu, partisanu alu judaniloru:

„Déca au despoiatu si ruinatu*) familii opulente, — caroru nu le-aru pareu reu se se descarce de datorii, scapandu de creditorii loru, — trebue se se acuse numai rapacitatea imprumutatoriloru? Neprevederea, desordinea si prodigalitatea imprumutatiloru nu sunt pentru nimicu intr'acést'a? Ecsista in Romani'a vre-ua lege, care se oblige pe familiile opulente se se imprumute dela judanii? . . .“

Dn. Molinari, autorulu acestoru renduri citate, merge pana a declara ca, dac'a s'ar face nebuni'a se se alunge jidanii din tíera, romanii s'aru stinge, aru fi topiti dupa faci'a pamentului, ca-ci, incapabili d'a produce ceva, judanii i nutrescu. Aci este culmea despretiului!

Dar ast'a nu e totu.

Chiaru in intrulu tieriei, germanii, ce au se ne topésca, stinga, dau proclamatiuni, inserate chiaru in organele nóstre de publicitate, prin cari impingu despretiulu ce au pentru noi, pana la ecstremitate.

„Petrunsa dar de acestu adevèru, societatea germana pentru incuragiarea arteloru si meserieloru, privindu cá obligatiunea sa morala, de a tiené in calitatea sa de protectrice a intereseloru industriale, comptu de progresu, a decisu a arangia in capital'a (Bucuresci) ua ecspositiune de arte si meserii . . .

Subtscrisu: Comitetulu societatiei germane pentru incuragiarea arteloru si meserieloru.

Asia dar, noi romanii, administranti si administrati, prin chiaru organele nóstre de publicitate, marturissimu ca nu suntemu capabili de cea mai mica initiativa, pentru a face ua ecspositiune de produsele arteloru si meserieloru, pentruca toti cei ce scimu puçinu, ne disputamu cari mai de cari se devenimu functionari publici, salariati de statu.

Ó're n'a venitu tempulu se ne desteptamu, se renuntiamu la tó'te aceste turpitudini, se damu semne de viatia, ca vomu lucra prin noi insine, fara a ne mai constitua de buna-voia tributarii strainiloru?

Dorinti'a de a contribui, dupa slabele nóstre puteri la acésta desteptare, ne-a facutu a supune acestu opu judecatiei publice, preocupate, din nefericire, numai de luptele de partite, ceea ce ne face a nein-griji totu.

Publicandu acestu Manualu de Economi'a Política, am voitu cá elu se servésca de conducatoriulu eleviloru din scó'lele comerciale si de dreptu, ca-ci de si prevediuta in legea instructiunei intre materiile de studiu pentru licee, economi'a política inca nu s'a pusu in programulu acestor'a. Dedatu de mai multi ani la invetiamentulu oralu si publicu, am pututu stima avantajele, ce si profesorele si scolarii retragu

*) Evreii.

din posesiunea unei carti, care se le servéscă de norma, si, in acelasi timp, de legamentu reciproc. Am voitu asemenea a-lu pune si la in-de-man'a muncitorilor de tóta clasa, — functionari publici, comercianti, meseriasi, agricultori, pana si simpli salari,* — óre-cari notiuni simple si usióre de înticlesu ale sciintiei, ce arata ómenilor, cari suntu adeveratele lor interese in societate.

Pentru acést'a am utilizatu scrierile celor mai celebri economisti angliei, germani, francesi, belgieni si italieni, cari au contribuitu multu la progresele acestei sciintie. N'amu avutu, nici avemu nebun'a pretentiune de a emite idei noué; ne marginimú numai a ecspune starea actuala a sciintiei, resumandu ceea ce s'a dísu de scriitorii ce ne-au precesu. Le reproducemu cugetarile, si de multe ori chiaru cuvintele. Une-ori ni s'a intemplatu a le imprumuta paragrafe întregi. Scus'a nóstra este in dorint'a de a face, cá acéstă carte se fia utila concetatiunilor nostri, asia de reu acusatii de straini, ca se dau numai la frivolitati, la consumatiuni neproductive, ér' nu la lucruri ce ne-arú puté scóte din starea de decădere in care ne aflamu.

Inca unu cuventu, pentru apararea nóstra vediu-in-vediu cu aceia ce ne-arú imputá ca, p'allocurea amu lovitú, ce scimú? — pe Petru si pe Paulu, clase, partite întregi.

Nimicu mai nefondatau decatu acéstă imputare, déca ni s'ar face, ca-ci nu trebue se perdemu din vedere, ca economi'a politica este un'a din sciintiele basate pe observatiune si pe ecspériintia. Ei nu-i scapa nici un'a din faptele economice: dela inaltimea legiloru generale ale avutiei si organisatiunei sociale, ea se cobóra la lucrurile cele mai mici, la mesurile de detaliu privitórie la munca, principalulu factoru alu avutiei. De si nu organisa statulu, acést'a intrandu in atributiunile politiceii**), totusi economi'a politica judeca actele guvernului; tóte mesurile ce afecta productiunea, distributiunea si consumatiunea avutiei, intra neaparatu in sfer'a observatiuniloru sale si suntu liberamente discutate de dens'a.

Nici ca se póte altumintrelea, pentruca economi'a politica este, precumu amu vediutu, din famili'a sciintieloru morale si politice, ce suntu unite prin scopulu lorú, ca-ci tóte tindu a dirige activitatea omului catra bine, diferendu numai prin fapt'a speciala, de care fiacare din ele se ocupa.

Eca motivele pentru cari, in acestu opú, reprobamú multe fapte vatematórie. Suntemu cetatieni unei tieri libere, unde tóte adeveturile potú fi proclamate in gur'a mare. De aceea n'amu menageatu pe nimeni, amu aratatu reulu, fara a ne preocupá de omnipotentia autoriloru lui, sciindu ca numai asia

*) Dileri, muncitori de di.

**) Dupa germani politic'a este sciintia ce invétia mediile cuviintóse de a aduce in legile positive ale unui populu realitatiunea principiiloru dreptului filosoficu publicu.

ne implinimú datori'a de cetatienu si de profesore. Din inaltimea tribuniei camerei deputatiloru ni s'a recunoscutu acestu dreptu: „Trebuie cá profesorii se aiba tóta libertatea invetiamentului, se nu fia nici-ua-data censurati.“

Romani'a, mum'a atatoru ómeni sapienti, nu va respinge, speramu, modestulu tributú alu unui fiu alu ei, ce póte se fia neecspérimentatu, dar care este caldu si activu amatoru alu prosperitatiei sale, si care s'ar crede fórte ferice, déca, in catu de mica parte, va contribui la binefacatórea revolutiune a ideiloru si obiceiiloru nóstre.

O mama captiva.

— — Ah! — Ce vedú? — Catusi pe mani si pe picióre —

Feru greu, rece imi cuprinde trupulu meu —

Si'n singuratate inspaimantatóre

N'am pre nimenea, decatu pre Dumnedieu;

Sum perduta, nimicita

Si cu inima sdrobíta.

In acestu locu infernalú cá iadulu subteranu,

In acestu locu gróznicu — osendita de tiranu.

Ce fioru, ce spaima sinulu imi cuprinde,

Candu audiu astu sunetu alu catenelorú;

In durere o dorire me aprinde

Candu s'aventa rapidu paseric'a'n sboru

Colo! Ah! sub ceriulu liberu,

Unde nu e nimeni miseru,

Numai eu perduiu acelu imensú si charu tesaurú —

Libertatea, ce-i mai scumpa cá diamantu si aurú.

De durere inim'a-mi e sfasiata. —

Sórté cruda, blastemata ce voiesci?

Ce voiesci cu o fintia maltratata,

Óre chiaru si-a mea viatia o doresci? — —

Nu —! viati'a-mi nu se stinge,

Chiaru daca me vei constringe

Se mai suferiu eu decenii 'n chinu greu si amaru,

Voiu scapá de tine, voiú scapá tiranu barbaru!

Am fii multi, fii bravi si tari cá stânc'a 'n munte,

Si cá leiú cei raniti, cei turburati,

Voru sari cu totii cu dreptatea'n frunte, —

Cu iubire catra mama inzestrati,

Cá se rumpa, se derime,

Se me scape de crudime,

Cá se rumpa ferulu rece si apasatoriu,

Se derime totu ce sta, ce vine'n calea lorú.

— — — Ce audiu? — Ah! — Ce? — tumultu, strigari de lupta,

Si resuna lovitur'a armelorú — —

Ei sunt! — Ei! — salvare! Fiii mei se lupta,

Dragii mei se lupta pentru mum'a lorú! —

Dómne! Scutu de libertate.

Iubitoriu de dreptate,

Rogu tramite, oh tramite alu teu ajutoriu,

Cá se 'mbratisiezu in fiii mei pe 'vingétori!

Brasiovu, 7/2. 1869.

Petru Oprescu.

Ad Nr. 67—1869.

C O N S P E C T U

despre urmatorii domni membri ai asociatiunei transilvane romane, carii au contribuitu tacs'a anuale, catu si restantie dela tiparirea unui astufelii de conspectu in 6. Fauru 1866 incóce, si suntu dupa conclusulu adunarei gen. tienuta in Gherl'a in 25. si 26. Aug. 1868 (vedi pag. 615 a Transilvaniei) de a se publica.

(Continuare).

	Tacs'a in fr.	v. a. cr.	Pentru dipl. fr.
Dn. de Bardosi Juliu, cancel. guv. in Clusiu, pro 186 ^{5/6}	5	—	—
„ Balosu Dionisiu, negut. in Abrudu, pro 187 ^{5/6, 6/7}	10	—	—
„ de Bosiota Vasiliu, asesore in Abrudu, pro 186 ^{5/6, 6/7, 7/8}	15	—	—
„ Dr. Brendusianu Iacobu, advocatu de Bai'a de Crisiu, pro 186 ^{5/6, 6/7, 7/8}	15	—	—
„ Bergianu Nicol. jun., senatore in Alb'a Juli'a, pro 186 ^{5/6, 6/7}	10	—	—
„ Bergianu Sim., pelariu in Alb'a Juli'a, pro 186 ^{5/6}	5	—	—
„ Branu Petru, propr. in Ciugudu, pro 186 ^{5/6}	5	—	—
„ Bulzu Vas., curelariu in Abrudu, pro 187 ^{5/6, 6/7, 7/8}	15	—	—
„ Boiu Zah., parochu si prof. in Sibiiu, pro 186 ^{5/5, 6/7, 7/8}	15	—	—
„ Barholoviciu Alimpiu, protop. in Borsi'a, pro 186 ^{5/6, 6/7, 7/8}	15	—	—
„ Bocsi'a Sim., protopopu in Iclodu-mare, pro 186 ^{5/6, 6/7, 7/8}	15	—	—
„ Brote Petru, propr. in Resinari. pro 186 ^{5/6}	5	—	—
„ Balintu Ioane, prof. in Blasiu, pro 186 ^{5/6, 6/7}	10	—	—
„ Bardosi Georgiu, presied. de trib. in S' Reginu, pro 186 ^{5/6, 6/7}	10	—	—
„ Brancovanu Ios., protop. in Edicelu, pro 186 ^{5/6, 6/7}	10	—	—
Comun'a Bistr'a, pro 186 ^{5/6}	5	—	—
Dn. Dr. Bobu Ioane †, prof. in Blasiu, pro 186 ^{5/6}	5	—	—
„ Balintu Sim., protop. in Rosi'a de munte, pro 186 ^{5/6, 6/7, 7/8} in argintu	15	—	—
„ Blasianu Gedeonu, parochu in Zlatn'a, pro 186 ^{5/6, 6/7}	10	—	—
„ Baritiu Georgiu, directoriu de fabrica in Zernesci si secretariu prim. alu asociatiunei, pro 186 ^{5/6, 6/7, 7/8, 8/9} si ^{9/10}	25	—	—
„ Bardosi Ioane, negut. in M. Osiorheiu, pro 186 ^{5/6, 6/7, 7/8}	15	—	—
„ Balomiri Ioane, senatore in Orasti'a, pro 186 ^{5/6, 6/7}	10	—	—
„ Barbu Nicol., secr. in Orasti'a, pro 186 ^{4/5}	5	—	—
„ Dr. Borcea Ioane, advocatu in Sibiiu, pro 186 ^{5/7, 6/7, 7/8}	20	—	—
„ Bucsi'a Th. Moldovanu, economu in Mediasiu, pro 186 ^{5/6, 6/7, 7/8}	15	—	—
„ Blasianu Alimpiu, profesore in Blasiu, pro 186 ^{5/6, 6/7}	10	—	—
„ Barbu Nic., secr. guv. in Clusiu, pro 186 ^{5/6}	5	—	—
„ Buteanu Vasil. †, consil. guv., pro 186 ^{4/5}	5	—	—
„ Brote Ioane, proprietariu in Sibiiu si Resinari, pro 186 ^{5/6, 6/7}	10	—	—
„ Bologa Iacobu cav. de, consil. aulicu pens., pro 186 ^{4/5, 5/7, 6/7, 7/8}	20	—	—
„ Barbu Nicol., jude singulariu in Blasiu, pro 186 ^{3/4, 4/5, 5/6}	15	—	—
„ Boieriu Aronu, prof. in Blasiu, pro 186 ^{5/6}	5	—	—
„ Badilescu Ioane, prof. in Bucuresci, pro 186 ^{4/5, 5/6} 10 fr., pro 186 ^{6/7} 1 galb.	15	—	—

	Tacs'a in fr.	v. a. cr.	Pentru dipl. fr.
Dn. Buda Ales., advoc. in Remete, pro 186 ^{5/6}	5	—	1
„ Barbola Nicol., prepositu in Oradea mare, pro 186 ^{4/5, 5/6}	10	—	—
„ Baiulescu Bartolomeiu, parochu in Brasiovu, pro 186 ^{5/6}	5	—	—
„ Bacu Ales., cancelistu belicu in Temisiór'a, pro 186 ^{5/6, 6/7}	10	—	—
„ Baracu Ios., protop. in Brasiovu, pro 186 ^{5/6, 6/7, 7/8}	15	—	—
„ Baloiu Ioane, parochu in Poian'a sarata, pro 186 ^{5/6, 6/7, 7/8}	15	—	—
„ Belisimu Georgiu invetiatoriu in Brasiovu, pro 186 ^{2/3}	5	—	—
R. d. Biltiu Stefanu, canonicu in Gherl'a, pro 186 ^{4/5, 5/6, 6/7, 7/8}	20	—	—
Dn. Boieriu Dimit., presied. de sedria in Abrudu, pro 186 ^{4/5}	5	—	—
„ Brailoiu Const. N., senatore in Bucuresci, pro 186 ^{6/7} (2 lire)	14	—	4
„ Boerescu Vas., prof. in Bucuresci, pro 186 ^{6/7} 4 galb.	—	—	—
„ Bica Sim., presied. consist. in Oradea mare, pro 186 ^{3/4, 4/5, 5/6, 6/7}	20	—	—
„ Baritiu Ioane, parochu in Petridulu de midiu-locu, pro 186 ^{4/5, 5/6, 6/7}	15	—	—
„ Baritiu Leone, proprietariu in Turd'a, pro 186 ^{3/4, 4/5, 5/6, 6/7}	20	—	—
„ Baritiu Octaviu, prof. in Naseudu, pro 186 ^{2/3}	5	—	—
„ Biltiu Stefanu, profesore in Satu-mare, pro 186 ^{4/5, 5/6}	10	—	—
„ Buteanu Nic. de Somcuta, posesoru in Ercavasiu, pro 186 ^{6/7, 7/8}	20	—	—
„ Bradu Ioane, c. r. capit. in pens. in Sibiiu, pro 186 ^{6/7, 7/8}	10	—	—
„ Badescu Ales., parochu in Almasiu, pro 186 ^{6/7}	5	—	—
„ Busitia Ioane, profes. in Sighetulu Marm., pro 186 ^{6/7, 7/8}	10	—	—
„ Balintu Ios., parochu in Petridu inf., pro 186 ^{6/7}	5	—	—
„ Boeriu Ioane, parochu in Lechinti'a, pro 186 ^{6/7, 7/8}	10	—	1
„ Baiasiu Ales., propr. in Hatiegu, pro 186 ^{4/5}	5	—	—
„ Bohetielu Mihaiu, v. Comite in Gherl'a, pro 186 ^{4/5, 5/6, 6/7, 7/8}	20	—	—
„ Buzura Gavrilu, adm. protop. in Bl. Poian'a, pro 186 ^{2/3, 3/4}	10	—	1
„ Branu Pet., protop. in Satu-mare, pro 186 ^{4/5}	5	—	—
„ Buteanu Vas., protofisc. in Siomcut'a mare, pro 186 ^{2/3, 3/4, 4/5, 5/6, 6/7, 7/8}	30	—	—
„ Bobu Ioane de Capolnacu Monostoru, direct. pens. in Clusiu, pro 186 ^{4/5, 5/6}	10	—	—
„ Buzura Ioane, jude proces. in Mogaginu pro 186 ^{7/8}	5	—	1
„ Bodea Ios., parochu in Cs. Gyergyofalva, pro 186 ^{7/8}	5	—	—
„ Berceanu Ilie, prof. in Ormanu, pro 186 ^{7/8}	5	—	1
„ Barti Vas., parochu in Er-Giroltu, pro 187 ^{7/8}	5	—	1
„ Birlea Nic., advoc. in M. Köblös, 1 oblig. de statu	52	50	—
„ Borodi Gavr., propr. in Ciopsieni, pro 186 ^{7/8}	5	—	—
„ Belcu Kindrisiu Ioane, parochu in Bodesci, pro 186 ^{7/8}	5	—	1
„ Cosieru Ioane, notariu in Bai'a de Crisiu, pro 186 ^{5/6}	5	—	—
„ Contesu Mih., parochu in Campeni, pro 186 ^{5/6}	5	—	—
„ Cirlea Samuelu, macelariu in Alb'a Juli'a, pro 186 ^{5/6, 6/7}	10	—	—
„ Cocu Mihaelu, proprietariu in Abrudu, pro 186 ^{5/6, 6/7}	10	—	—

	tacs'a fr.	in v. a. cr.	Pentru dipl. fr.
Dn. Cumanu Const., senatore in Abrudu, pro 186 ⁴ / ₅ , ⁵ / ₆ , ⁶ / ₇ , ⁷ / ₈	20	—	—
Comun'a Campeni pro 186 ⁵ / ₆	5	—	—
Comun'a Cerlegea pro 186 ⁵ / ₆	5	—	—
Dn. Cosma Parteniu, advoc. in Beiusiu, pro 186 ⁵ / ₆	5	—	—
„ Ciugudeanu Nic., notariu in Poian'a, pro 186 ⁵ / ₆ , ⁶ / ₇ , ⁷ / ₈ , ⁸ / ₉	20	—	2
„ de Crainicu Nic., protopopu in Dobr'a, pro 186 ⁵ / ₆ , ⁶ / ₇	10	—	—
„ de Crainicu Ales., jude proces. in Dobr'a, pro 186 ⁵ / ₆	5	—	—
„ de Crainicu Ioane, capitanu in Romani'a, pro 186 ⁴ / ₅ , ⁵ / ₆ , ⁶ / ₇	15	—	—
„ de Crainicu Aronu, profesore in Bucuresci, pro 186 ⁴ / ₅ , ⁵ / ₆ , ⁶ / ₇	15	—	—
„ Crainicu Sim., jude orf. in Ulesiu de diosu, pro 186 ⁵ / ₆ , ⁶ / ₇	10	—	—
„ Crisanu Mihaelu, protop. in S. Reginu, pro 186 ⁴ / ₅ , ⁵ / ₆ , ⁶ / ₇ , ⁷ / ₈	20	—	—
„ Crisanu Ios., not. sed. in Déesiu, pro 186 ³ / ₄ , ⁴ / ₅	10	—	—
R. d. Chirilla Ioane, canonicu in Blasiu, pro 186 ⁵ / ₆ , ⁶ / ₇ , ⁷ / ₈	15	—	—
Dn. Cristea Nicol., redactore si archivariu alu asoc. trans. in Sibiu pro 186 ⁵ / ₆ , ⁶ / ₇ , ⁷ / ₈	15	—	—
„ Ciurcu Nic. N., maestru postale in Siarcai'a, pro 186 ³ / ₄	5	—	—
„ Ciurcu Nic. I., negut. in Brasiovu, pro 186 ⁵ / ₆	5	—	—
„ Ciurcu Teod. T., negutiati. in Brasiovu, pro 186 ³ / ₄ , ⁴ / ₅ , ⁵ / ₆ , ⁶ / ₇	20	—	—
„ Chifa Gregoriu, capelanu in Clusiu, pro 186 ⁵ / ₆ , ⁶ / ₇ , ⁷ / ₈	15	—	—
„ Czicze Ioane, asesore in Déesiu, pro 186 ⁴ / ₅ , ⁵ / ₆ , ⁶ / ₇	15	—	—
„ Coltoru Augustinu, parochu in Bistr'a, pro 186 ⁵ / ₆ , ⁶ / ₇	10	—	—
„ Chendi Ioane, proprietariu in Zlatn'a, pro 186 ⁵ / ₆ , ⁶ / ₇	10	—	—
„ Chigsiá Ivantiu, invetiati. in Dev'a, pro 186 ⁴ / ₅	5	—	—
„ Cretianu Georgiu, presiedinte de curte in Bucuresci, pro 186 ⁶ / ₇	2 galb.	—	—
„ Catargiu Lascaru C., presiedinte camerei in Iasi, pro 186 ⁶ / ₇	4 galb.	—	—
„ Cantacuzinu Gh. Grig., jude la curtea apel. in Bucuresci pro 186 ⁶ / ₇ (3 lire)	28	56	—
„ Cariagdi Dimitriu, advocatu in Bucuresci, pro 186 ⁶ / ₇	2 galb.	—	—
„ Comsia Ioane, parochu in Zernesci, pro 186 ⁴ / ₅ , ⁵ / ₆	10	—	—
„ Chiornitia Nic., docente in Zernesci, pro 186 ⁵ / ₆	5	—	—
„ Ciurileanu Vas., parochu in Ciuril'a, pro 186 ⁴ / ₅ , ⁵ / ₆ , ⁶ / ₇	15	—	—
„ Cosma Demetriu, parochu in Feurdu, pro 186 ⁶ / ₇ , ⁷ / ₈	10	—	—
„ Chésieli Ioane, protop. in Babeni, pro 186 ⁶ / ₇	5	—	1
„ Caianu Sim., med. in Rosi'a, pro 186 ⁶ / ₇ , ⁷ / ₈	10	—	1
„ Casianu Ales., adm. protop. in Astileulu mare, pro 186 ⁶ / ₇	5	—	—
R. d. Coroianu Demetriu, vicariu in Simleu Sălăgiului, pro 186 ⁶ / ₇ , ⁷ / ₈	10	—	1
Dn. Catona Georgiu, advoc. in Blasiu, pro 186 ⁷ / ₈	5	—	—
„ Colciariu Ioane, protomedicu in Chióru, pro 186 ⁴ / ₅ , ⁵ / ₆ , ⁶ / ₇ , ⁷ / ₈	20	—	—
„ Crisanu Georgiu, parochu in S. Reginu, pro 186 ⁷ / ₈	5	—	—
„ Crisanu Eugeniu, functiunariu la curtea de cas. in Bucuresci, pro 186 ⁷ / ₈	5	—	—

	tacs'a fr.	in v. a. cr.	Pentru dipl. fr.
Dn. Crisanu Iust., cancel. in S. Reginu, pro 186 ⁷ / ₈	5	—	—
„ Cosmutia Ioane, directoru in Siomcut'a mare, pro 186 ⁷ / ₈	5	—	—
„ Cetatianu Marcu, ases. in S. Reginu pro 186 ⁷ / ₈	5	—	—
„ Cincia Elia, asesore onorariu in Naseudu, pro 186 ⁷ / ₈	5	—	1
„ Covaciu Ioane, parochu in Iazu, pro 186 ⁷ / ₇	5	—	—
„ Cucu Ioane, jude cercuale in Supurulu de diosu, pro 186 ⁷ / ₇	5	—	1
„ Cosma Andreiu, rigorosante in Sz. Cieu, pro 186 ⁷ / ₈	5	—	—

(Va urma).

C l i o.
Series Vajvodarum Transilvaniae.
(Continuare).

1361 Petrus Vice-Vajvoda. Suppl. C. D. T. II.
1363 Petrus Vice-Vajvoda. Suppl. C. D. T. II.
1363 Petrus Vice-Vajvoda Transilvaniae. C. D. T. II.
1363 Petrus Vice Vajvoda. Reg. Arch. T. II.
1363 Dionisius Vajvoda. Szeredai „Series Episcoporum,“ Fejér C. D. T. XI.
1364 Dionisius Vajvoda. Fejér C. D. T. IX. Vol. VII.
1364 Dionisius Vajvoda Transilvaniae et Comes de Zonuk. Cod. D. T. II.
1364 Thomae olim Vajvodae filius erat Magister Konya. Cod. Dipl. T. I.
1364 Thomae quondam Vajvodae filii fuere Magister Konya et Michael Eppus Agriensis. C. D. T. II. (combina Tudományos Gyűjtemény 1834. VIII).
1364 Petrus Vice-Vajvoda. C. D. T. II.
1364 Petrus Vice-Vajvoda. Reg. Arch. T. II.
1364 Stephanus Vajvoda. Reg. Arch. T. III.
1364 Dionisius Vajvoda. Reg. Arch. T. III.
1365 Dionisius Vajvoda. Reg. Arch. T. II.
1365 Petrus Vice-Vajvoda. Reg. Arch. T. II.
1365 Dionisius absens in Bulgaria cum exercitu. C. D. T. II.
1365 Petrus Vice-Vajvoda. C. D. T. II.
1365 Dionisius Vajvoda et Comes de Zonuk. Suppl. C. D. T. II.
1365 Petrus Vice-Vajvoda. Suppl. C. D. T. II.
1366 Dionisius Vajvoda. Sieb. Quartal-Schr. VI. et Vocatur Baro. Szeredai „Series Episcoporum,“ Vide Fejér C. D. T. IX. Vol. III., item Szeredai ibid.
1366 Videtur Magister Konya in Transilvania imperasse. Szeredai „Series Episcoporum,“
1366 Baro Dionisius Vajvoda et Petrus de Jara Vice Vajvoda. C. D. T. II.
1366 Dionisius Vajvoda et Petrus de Jara Vice-Vajvoda. Cod. D. T. II.
1366 Ladislai quondam Vajvodae memoria. Cod. Dipl. T. II.
1366 Dionisius Vajvoda. Suppl. C. D. T. II.
1366 Petrus de Jara Vice-Vajvoda. Suppl. C. D. T. II.
1366 Petrus Vice-Vajvoda. Reg. Arch. T. II.
1366 Ladislaus Vajvoda. Reg. Arch. T. III.
1367 Nicolaus Vajvoda. Reg. Arch. T. II.
1367 Petrus de Jara Vice-Vajvoda. C. D. T. II.
1367 Petrus de Jara Vice-Vajvoda. Suppl. C. D. T. II.
1367 Joannes Olim Vice-Vajvoda. C. D. T. II.
1367 Nicolaus Vajvoda. Katona X.
1368 Nicolaus Vajvoda et Comes de Zonuk. C. D. T. II.
1368 Vajvoda Valachorum Comes Balk. Suppl. C. D. T. II.
1368 Nicolaus Vajvoda et Comes de Zonuk. S. C. D. T. II.

(Va urma).